

ואילו הרשב"א כאן סתם וכתב ללא חילוק שאין הלכה כרבי מאיר. (וע' מ"מ אישות ו, יד שדעת הרשב"א כהרי"ף והגאונים).
 וישנה סברה לומר שלהלכה אין צריך תנאי כפול בדבר התלוי בו עצמו, שבודאי לא החליט הקנין אלא באופן מסוים (ערמב"ן לעיל ג.).

ב. אילו משה רבינו לא היה כופל תנאו עם בני גד ובני ראובן, היה במשמע שאם לא יעברו חלוצים לא ינחלו כלום, לא בארץ גלעד ולא בארץ כנען.
 ואלמלי כפל והיה אומר רק ואם לא יעברו חלוצים אתכם ונאחזו בתככם ותו לא — לדברי רבי מאיר לכאורה היה די בכך, ומכך שהוסיף בארץ כנען לומד רבי מאיר שאין אומרים 'מכלל הן אתה שומע לאו' אלא צריך לכפול התנאי, ואם לא כפל — יתקיימו הדברים אפילו לא נתקיים התנאי, והיו מקבלים נחלתם בעבר הירדן כפי שרצו ואעפ"י שלא עברו חלוצים. ולדברי רבי חנינא בן גמליאל אילו לא הוסיף בארץ כנען הייתי אומר שאם לא יעברו, יקבלו חלקם בארץ גלעד עם שאר השבטים כפי חלקם היחסי, אבל בארץ כנען לא יקבלו כלום — לכך הוצרך לומר שיקבלו כאן וכאן כשאר השבטים.

דף טב

קכו. טמא מת שלא הוזה עליו בשלישי ובשביעי אלא בהפרש ימים אחר — האם עלתה לו הזאה?
 טמא מת שלא הוזה עליו שלישי ושביעי — לא נטהר מטומאתו, בין למקדש וקדשיו ובין לתרומה. (הוא יתחטא בו ביום השלישי וביום השביעי יטהר. ואם לא יתחטא ביום השלישי וביום השביעי לא יטהר).
 הקדים להוות בשני — לא נטהר. וכן אם הוזה בשלישי ובששי או בשלישי ושמיני — לא נטהר. (והזה הטהר על הטמא ביום השלישי וביום השביעי. וחטאו ביום השביעי...). אבל אם התאחר להוות עליו ברביעי לטומאתו והוזה שוב בשמיני, וכן בחמישי ובתשיעי וכו' — טהור (רש"י).
 להלכה דעת הרמב"ם (פרה אדומה יא, ב) שאם הוזה בשלישי ולא הוזה בשביעי, יכול לטבול ולהוות לאחר כמה ימים. והראב"ד השיגו על פי גמרא דידן. ויש אומרים שלרמב"ם היתה גירסה אחרת, או שמחלוקת הסוגיות בדבר ופסק דלא כסוגיתנו.

קכז. א. המקדש את האשה ואמר כסבור הייתי שהיא כהנת והרי היא לוייה, וכיצא בזה — האם היא מקודשת?
 ב. 'הרי את מקודשת לי לאחר שאתגייר / שתתגיירי'; 'לאחר שאשתחרר / שתשחררי'; 'לאחר שימות בעלך / אחותך'; 'לאחר שיחלוץ לך יבמך' — מה הדין?
 ג. הנותן פרוטה לשפחתו ואמר 'הרי את מקודשת לי לאחר שאשתחררך' — מה דינה?
 ד. הנותן פרוטה לאשתו ואמר לה 'הרי את מקודשת לי לאחר שאגרשך' — מה הדין?
 ה. הנותן שתי פרוטות לאשה, באחת אמר לה התקדשי לי היום ובאחרת אמר לה התקדשי לי לאחר שאגרשך' — מהו?
 ו. האומר לחברו 'אם ילדה אשתך נקבה — הרי זו מקודשת לי' — מה הדין?
 א. המקדש את האשה ואמר כסבור הייתי שהיא כהנת והרי היא לוייה, עניה והרי היא עשירה, וכן להפך — הרי זו מקודשת, מפני שלא הטעתו.

ב. 'הרי את מקודשת לי לאחר שאתגייר / שתתגייר / שאשתחרר / שתשחרר / לאחר שימות בעלך / אחותך (— והיה נשוי לאחותה) — אינה מקודשת, שאין אדם קונה דבר שלא בא לעולם, והרי עתה אין שיך בה תפיסת קדושין [וגם אין בידו להביא למצב של תפיסת קדושין]. כן סתמה משנתנו. וכן דעת חכמים ורבי יוחנן הסנדלר בברייתא (ג.ו.). ואולם רבי מאיר (שם) סובר מקודשת, שאדם מקנה דבר שלא בא לעולם. [וכן מקנה לדבר שלא בא לעולם, כגון 'לאחר שאתגייר'. ודוקא כאן שבעצם הגוף ישנו בעולם אלא שמחוסר גירות. עפ"י תוס' גטין יג.]. ולדברי רבי קנה מעיקר הדין, אך משום איבת בעלה ואחותה גזרו ב'לאחר שימות בעליך' 'לאחר שתמות אחותך' ואמרו שאינה מקודשת. האומר לשומרת יבם 'הרי את מקודשת לאחר שיחלוץ לך יבמך' — אינה מקודשת, לסתם מתניתין. ולשיטת שמואל [דלא כרב] שקדושין תופסין ביבמה לשוק, משנתנו אליבא דרבי עקיבא שאין קידושין תופסין בחייבי לאוין, אבל לדעת חכמים — קדושין תופסין בה והרי זו 'דבר שבא לעולם' ומקודשת. ולהלכה דקיימא לן כשמואל וכחכמים, יש להצריכה גט, אבל אינה מקודשת ודאי, שאף שמואל לא אמר אלא חוששים לקדושין. (רשב"א ועוד).

ג. האומר לשפחתו 'הרי את מקודשת לי לאחר שאשחררך' — אינה מקודשת. ואפילו לדברי רבי יוחנן שאדם קונה דבר שלא בא לעולם אם בידו להביאו לעולם, והרי בידו לשחררה, אך כיון שכעת כשהיא שפחה כנענית אין לה שום עצמאית ואין כאן 'דעת אחרת', אין מחוסר מעשה גדול מזה (רש"י).

ד. האומר לאשתו 'הרי את מקודשת לי לאחר שאגרשך' — אינה מקודשת, שהרי זה קונה דבר שאינו בא לעולם, ואעפ"י שבידו לגרשה, אין בידו לקדשה בלתי רצונה.

ה. הנותן שתי פרוטות לאשה, באחת אמר לה התקדשי לי היום ובאחרת אמר לה התקדשי לי לאחר שאגרשך' — נסתפק רבי אושעיא בדבר, שמא כשם שתופסים בה עתה הקידושין, כך תופסים הקדושין שלאחר מכן.

א. הרמב"ם (אישות ז, יד) פסק שמקודשת. הרשב"א פירש דבריו (עפ"י הסוגיא בכתובות גט) שמקודשת בודאי, מפני שעכשיו הקידושין בידו. והכסף-משנה צדד שמקודשת מספק.
 ב. הרשב"א (בתשובה, ומובא במ"מ שם) צדד שיכולים לחזור בהם מהקדושין השניים, כל עוד לא חלו. ויתכן אפילו אמר לה 'מעכשיו ולאחר שאגרשך' — מפני שקדושין שניים אי אפשר להם לחול עתה מחמת קדושין הראשונים.

ו. שנינו במשנתנו: האומר לחברו 'אם ילדה אשתך נקבה הרי זו מקודשת לי' — אינה מקודשת. אמר רבי חנינא: לא שנו אלא כשלא היתה מעוברת אבל היתה מעוברת — דבריו קיימים. וזהו כשיטת רבי אליעזר בן יעקב שאם כבר בא לעולם במקצת — קונה, אבל לחכמים בכל אופן לא קנה (עפ"י רש"י). לפי לשון אחרונה בגמרא, וכן לפי לשון ראשונה אליבא דרבה [ודלא כרב יוסף] — לא אמר רבי חנינא אלא בשהוכר עוברת, אבל לא הוכר — אינה מקודשת.

א. רש"י כתב שהלכה כרבי אליעזר בן יעקב. והתוס' חולקים. וכן דעת הר"ף ורב האי גאון ועוד — מפני שאין הלכה כשיטה. ועל כן השמיט הר"ף דינו של רבי חנינא במקדש עובר (עפ"י רמב"ן ורשב"א). וכך היא דעת הר"ד (כאן) והראב"ד (אישות ז, טז). וע' גם בהל' עבדים ז, ה).

והרמב"ם (אישות ז, טז) כתב שאם הוכר העובר מקודשת, והוסיף שנראה שצריך לחזור ולקדשה שוב אחר שתלד [על ידי אביה] כדי שיכניס אותה בקדושתן שאין בהם דופי. ב. אפשר שאפילו לרש"י אין מועיל אלא במקנה דבר שלא בא לעולם, אבל לדבר שלא בא לעולם — לא, ואפילו אם הגוף ישנו בעולם אלא שמחוסר דבר אחר המונע מלחול — לא שמענו. (ע' נוב"ת אה"ע סו"י נד. ושיטה זו הפוכה משיטת רב האי המובאת ברשב"א).

קכט. התורם מן התלוש על המחובר או מן המחובר על התלוש — מה הדין באופנים השונים?

פירות המחברים לקרקע אין בהם תורת תרומות ומעשרות (משום ראשית דגן — דבר שהודגן ונאסף בכרי (רש"י), או משום מיעוט ממנו — תוס' עפ"י ספרי). והתורם מן התלוש על המחובר — אין תרומתו תרומה, שהרי תורם מן החיוב על הפטור. וכן הדין להפך, מן המחובר על התלוש. אמר על פירות תלושים שיהיו תרומה על פירות מחוברים לכשיתלשו. או: פירות ערוגה זו מחוברים יהיו תרומה לכשיתלשו על פירות ערוגה זו תלושים, ונתלשו — אמר רבי יוחנן: כל שבידו לאו כמחוסר מעשה, הלכך דבריו קיימים. וכן תניא כוותיה. ונראה שהלכה כדבריו, שלא מצינו מי שחולק על כך, והרי תורצו כל הקושיות על רבי יוחנן, וגם בתוספתא תניא כוותיה (רשב"א).

יתר על כן אמר רבי אליעזר בן יעקב: אפילו הפירות המחברים עדיין לא הגיעו לשליש גידולם, [והרי כל תבואה שלא הביאה שלישי אין שם 'תבואה' עליה] — כאשר גדלו ונתלשו דבריו קיימים [כאשר אמר 'לכשיתלשו']. לפי לשון אחת אמר רבה: דוקא בשחת, שאעפ"י שלא הגיע לשליש בישול, יש כאן עתה דבר חשוב וניכר, שראוי לקצור ולהאכיל לבהמה, אבל ב'אגם' — צמחים רכים — לא אמר ראב"י, לפי שאין להם חשיבות כעת. ורב יוסף אמר: אפילו באגם. ולפי לשון אחרת, לרבה לא אמר ראב"י אלא בשחת המסתפקת במי גשמים, אבל אם דרושה השקיית אדם, הרי זה כדבר שלא בא לעולם כלל. ורבי יוסף אמר: אפילו בשחת של בית השלחין שצריכה השקיה נוספת. [וללשון זו, בין לרבה בין לרב יוסף דוקא בשחת אמר ראב"י אבל באגם לדברי הכל לא אמר כלום]. יש אומרים שרבי יוחנן נוקט כחכמים ודלא כראב"י, ואין התרומה חלה אלא בהביאה שלישי או כשכבר גדלו הצמחים כל צרכם, אבל קודם לכן, דבר שלא בא לעולם הוא. (ערשב"א ועוד).

כאמור לעיל, מחלוקת הראשונים היא האם הלכה כראב"י אם לאו.

דפים טב — טג

קל. האם אדם מקנה דבר שלא בא לעולם?

לסתם מתניתין, אין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם. וכן דעת חכמים בבבלי, ורבי יוחנן הסנדלר. ואם הדבר בידו — אמר רבי יוחנן שמועיל, כאמור לעיל. (ודוקא בדבר שעיקרו בעולם אלא שאינו בשליטתו או אינו שלו, ובידו להביאו לידי כך, אבל אם איננו קיים כלל, אעפ"י שביד האדם לייצרו ולהביאו לעולם — אינו מועיל. וכן הוכיחו ממה שאמרו בשפחה מעיקרא בהמה השתא דעת אחרת). לדברי רבי מאיר, אדם מקנה דבר שלא בא לעולם (אפילו אין בידו להביאו). וכן דעת רבי, שלכך לדבריו אם כתב לעבד 'לכשאקחך הרי עצמך קנוי לך מעכשיו' — מועיל.

וכן דעת רבי אליעזר בן יעקב לענין תרומה על תבואה שלא הגיעה שלישי, לכשתביא ותיתלש. אך לשיטתו אפשר דוקא בדבר שיבוא מאליו ואינו מחוסר מעשה, או דוקא בדבר שקצת בא לעולם או אף הגיע לידי חשיבות מסוימת — כמפורט לעיל מחלוקת האמוראים והלשונות. [ואולם לדברי רבי מאיר מועיל אפילו בחסרון מעשה, כגון 'הרי את מקודשת לאחר שתתגיירי'].

א. רב ורבי חייא סוברים כרבי וכרבי מאיר, שאדם מקנה דבר שלא בא לעולם (עפ"י יבמות צג). וכן סובר רב הונא.

ב. להלכה קיימא לן אין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם, אם לא בדבר שבידו. ורש"י פסק כראב"י לענין תרומה, וכן לענין המקדש את האשה קודם שנולדה. ואפשר דוקא בשחוכר העובר, וכנ"ל, וסובר שנחשב כדבר שכבר בא לעולם.

ג. גם לדעה שאדם מקנה דבר שלא בא לעולם, אם אמר שיחול עכשיו — אין מועיל, שהרי אין לו על מה לחול (ראשונים).

אבל אם אמר 'מעכשיו ולכשיבוא לעולם' או לא אמר 'מעכשיו' כלל — מועיל. לדברי התוס' יש חילוק בין שני האופנים הללו לענין דין 'כלתה קנינו' בקנין סודר או כגון שנקרע השטר. ולדברי הרמב"ן יש חילוק לענין אפשרות חזרה בו קודם חלות הקנין. [וכן כתב הריטב"א. וצדד שאפשר דוקא בדבר שבעולם אלא שאינו ברשותו, אבל אם אינו בעולם כלל — חוזר אפילו ב'מעכשיו']. ולדעת הרשב"א יש חילוק לענין שני הדינים, שבאמירת 'מעכשיו ולאחר שלשים' שוב אי אפשר לחזור וגם אין חסרון ד'כלתה קנינו', משא"כ כשלא אמר 'מעכשיו'.

דין אשה שאסרה על בעלה מעשה ידיה ב'קונם' — נתבאר בכתובות נט.

דף סג

קלא. מה דין הקדושין באופנים הבאים?

א. באומר 'הרי את מקודשת לי בשכר שאדבר עליך לשלטון'; 'בשכר שאעשה עמך כפועל בטל'; 'בשכר שארכיבך על החמור'.

ב. 'בשכר שהרכבתיך על החמור'.

ג. 'הרי את מקודשת לי על מנת שאדבר עליך לשלטון' וכו'.

ד. 'על מנת שירצה אבא' (= אביו של חתן) — מה הדין כשמת האב, ומה הדין כשמת החתן?

א. 'הרי את מקודשת בשכר שאדבר עליך לשלטון' וכד'; מבואר בסוגיא שאם נוקטים 'ישנה לשכירות מתחילה ועד סוף' — אינה מקודשת, שהרי נוצר חוב במשך עשיית הפעולה והרי זה מקדש במלוה. וכן דייק ריש לקיש מסתם מתניתין. ואילו לדעת תנא דברייתא מקודשת, כי סובר אינה לשכירות אלא לבסוף.

א. להלכה קיימא לן ישנה לשכירות מתחילה ועד סוף.

ב. התורי"ד כתב שאם קידשה באמירה זו קודם שדיבר לשלטון וכו' — מקודשת אף למ"ד ישנה לשכירות מתחילה ועד סוף. וכאן מדובר כשקידשה רק לבסוף, לאחר שדיבר ועשה.

ב. 'בשכר שהרכבתיך על החמור' וכיו"ב — אינה מקודשת, שהרי זה מקדש במלוה.